

СИЛАБУС
освітнього компонента
(умовне позначення ОК в освітній програмі (ОП))

«НАУКОВИЙ СТИЛЬ МОВЛЕННЯ»

Назва дисципліни:	«Науковий стиль мовлення»
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=2761
Обсяг освітнього компонента	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра українознавства
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Нікуліна Неля Василівна, канд. філол. наук, доцент
Контактний телефон:	050 638 93 61 (вайбер, телеграм), 068 641 54 65
E-mail:	nykulina@ukr.net

Короткий зміст освітнього компонента:

Метою вивчення вибіркової навчальної дисципліни є набуття практичних навичок використання у дослідницькій діяльності наукової та фахової термінології, зміцнення мовної нормативності наукового викладу усної чи писемної форми, сприяння збереженню українськомовного науково-дослідницького потенціалу.

Предмет: сучасна українська літературна мова, її науковий стиль мовлення.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

1. Засвоїти основні особливості жанру академічного письма.
2. Здобути практичні навички усного і писемного наукового мовлення, досвід збирання і вивчення фактів, роботи з фаховими текстами.

3. Правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів, влучно висловлювати думки у разі публічного мовлення для успішного розв'язання проблем і завдань науково-дослідницької діяльності;
4. Виробити навички самостійного пошуку й опрацювання джерел, уміти аналізувати наукову статтю, автореферат, що дотичні тематиці власного дослідження.
5. Розвивати уміння цитувати, укладати список літератури відповідно до вимог ДАК України.

Передумови для вивчення освітнього компонента: шкільний курс української мови, дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», вибіркові дисципліни «Автомобільно-дорожнє термінознавство» і «Стилістика наукового тексту».

Загальні компетентності, яких набуває здобувач:

- ✓ Здатність володіння теоретичним термінологічним науковим апаратом щодо об'єкта дослідження та обраної спеціальності;
- ✓ Вироблення універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою;
- ✓ Володіння навичками морально-етичної поведінки в науковій спільноті, знання мовленнєвого етикету української науки під час публічного захисту дисертації.
- ✓ Здатність здійснювати державною мовою науково-педагогічну діяльність у вищій освіті;
- ✓ Мати системний науковий світогляд та загальнокультурні й державницькі переконання;
- ✓ Проводити викладацьку діяльність у ЗВО, застосовуючи інноваційні форми, засоби та технології для розробки українською мовою методичного забезпечення навчального процесу та під час навчально-виховної роботи, поміж ними шляхом формування у студентів навичок самостійно здобувати знання.

Результати навчання: аспірант має набути вміння стилістично досконало укладати й виголошувати наукові розвідки українською мовою, володіти культурою мовлення під час публічного захисту дисертації, правописно якісно укладати текст наукових публікацій і оформлювати список літератури відповідно до чинних вимог.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назва тем (ЛК, ПР, СР)	Кількість
		годин
1	<u>ЛК № 1</u>	2
	Науковий стиль. Види наукових текстів за формою комунікації та способом викладу матеріалу.	
2	<u>ПР до лекції № 1</u>	2
	1. Призначення курсу «Науковий стиль мовлення».	
	2. Поняття «науковий текст», основні етапи його укладання: планування й генерування.	
	3. Жанри, функційно-сміслові форми і різновиди наукового тексту.	
	4. Загальна характеристика різновидів наукових текстів, особливості побудови, мовні засоби.	
3	<u>СР №1</u> Історія формування наукового стилю.	11
	Поняття «науковий жаргон».	
4	<u>ЛК № 2</u> Інтертекстуальність наукового	2
	тексту.	
5	<u>ПР до лекції № 2</u>	2
	1. Класифікація друкованих джерел наукової інформації. Методика пошуку наукової інформації.	
	2. Інтертекстуальні зразки в науковому тексті: цитата, покликання, переказ.	
	3. Різновиди компресії наукового тексту: тези, конспект, реферат, анотація.	
6	<u>СР №2</u> Чинне законодавство про плагіат.	11
7	<u>ЛК № 3</u>	2
	Структура наукового тексту.	
8	<u>ПР до лекції № 3</u>	2
	1. Особливості й архітектоніка великого за обсягом наукового тексту.	
	2. Абзац у науковому тексті: основні вимоги, структура і функції.	

	3. Наукова стаття, мовні/мовленнєві стандарти-кліше для її написання.	
9	<u>СР №3</u> Звіт за результатами наукового дослідження.	11
10	<u>ЛК № 4</u>	2
	Вступна й висновкова частини у структурі наукового тексту.	
11	<u>ПР до лекції № 4</u>	2
	1. Важливість і зв'язок вступу та висновків.	
	2. Найтипівіші недоліки вступної і висновкової частин.	
	3. Ситуативні кліше основних елементів вступної частини.	
12	<u>СР №4</u> Особливості конспектування наукового джерела.	11
13	<u>ЛК 5</u>	2
	Типологія помилок у науковому тексті.	
14	<u>ПР до лекції № 5</u>	2
	1. Редагування наукового тексту. Немовні помилки в оформленні категорійного апарату дослідження.	
	2. Мовностилістичні помилки у науковому тексті.	
	3. Деталізований огляд помилок, допущених передусім у наукових роботах.	
15	<u>СР №5</u> Наукова рецензія і науковий відгук.	11
16	<u>ЛК 6</u>	2
	Наукова дискусія: формат, правила, структура.	
17	<u>ПР до лекції № 6</u>	2
	1. Наукова конференція як обов'язкова форма висвітлення підсумків дослідження.	
	2. Правила організації і структура наукової дискусії.	
	3. Мовленнєві формули для розкриття змісту наукової дискусії.	

18	СР № 6 Усне наукове мовлення: правила наголошування й індивідуальний інтонаційний стиль.	11
19	ЛК 7 Електронна презентація наукового дослідження.	2
20	ПР до лекції № 7 1. Електронна презентація як засіб підвищення якості наукового виступу, доповіді: структура й етапи підготовки. 2. Загальні вимоги і принципи розроблення електронних презентацій. 3. Рекомендації щодо оформлення презентацій наукових, науково-дослідницьких та кваліфікаційних робіт.	2
21	СР №7 <i>Постер або стендова доповідь</i>	11
22	ЛК 8 Етика та етикет наукової комунікації.	2
23	ПР до лекції № 8 1. Мовний етикет сучасної української науки. 2. Практичне використання етичних принципів у науковій діяльності студентів. 3. Лексико-семантичні та структурні особливості звертання та висловлення подяки у наукових текстах.	2
24	СР № 8 Основні принципи та норми етики науки.	11
	ЛК	16
	ПР	16
	СР	88

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (за наявності): тезові матеріали для науково-практичної конференції фахової тематики

Методи навчання словесні (пояснення, розповідь, бесіда, дискусія, робота за книгою тощо), наочні (метод ілюстрації та демонстрації), практичні завдання тощо.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів вищої освіти (третій освітньо-науковий рівень) за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з подальшим перерахуванням у 100-бальну шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

Оцінка 90-100 «відмінно» (зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) опанував увесь навчальний програмний матеріал і дав вичерпну, аргументовану й глибоку відповідь на поставлені теоретичні питання;
- 2) здатний робити самостійні логічні висновки, вміє висловити й мотивувати власне бачення запропонованого для розгляду питання;
- 3) виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, ілюструє свою відповідь переконливими й самостійно дібраними прикладами;
- 4) викладає матеріал послідовно і правильно відповідно до норм літературної української мови;
- 5) на практичних заняттях виконав усі завдання й виявив глибокі знання з навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання викладача;
- 6) не має пропусків і одержав високі бали за контрольні роботи та відповіді на практичних заняттях.

Оцінка 80–89 «добре» (зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) опанував навчальний програмний матеріал і дав достатньо аргументовану відповідь на поставлені теоретичні питання, однак припускається незначних помилок і окремих неточностей у формулюваннях;
- 2) здатний робити самостійні логічні висновки, вміє висловити й мотивувати власне бачення запропонованого для розгляду питання, але може помилятися у неprinципових моментах під час викладу;
- 3) виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, ілюструє свою відповідь переконливими прикладами;
- 4) на практичних заняттях виконав усі завдання й виявив глибокі знання з навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання викладача;
- 5) має кілька пропусків і одержав достатньо високі бали за контрольні роботи та відповіді на практичних заняттях.

Оцінка 75-79 «добре» (зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) засвоїв навчальний програмний матеріал, але під час викладу робить помилки, має труднощі з аргументацією певних теоретичних положень та фактів, виклад є не дуже глибоким, подекуди неточним;
- 2) здатний робити логічні висновки, але може порушувати послідовність викладу матеріалу;
- 3) виявляє добре розуміння матеріалу, застосовує знання на практиці, однак добирає для ілюстрації окремих теоретичних положень недостатньо вдалі приклади;
- 4) на практичних заняттях виконав усі завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді оцінено позитивно;
- 5) має кілька пропусків, однак відпрацював їх вчасно й одержав позитивні бали за контрольні роботи.

Оцінка 67-74 «задовільно» (зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, однак викладає матеріал не досить повно і припускається помилок у формулюванні правил;
- 1) опанував лише основний матеріал у межах підручника, та не виявив знань рекомендованої літератури;
- 2) не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів, припускається помилок у мовленнєвому оформленні;
- 3) на практичних заняттях виконав не всі завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді оцінено задовільно;
- 4) має 20-30 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

Оцінка 60–66 «задовільно» (зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) виявляє слабкі знання і розуміння основних положень певної теми, викладає матеріал невпевнено, поверхово, не системно;
- 1) опанував лише частину основного матеріалу у межах підручника, та не виявив знань рекомендованої літератури;
- 2) не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів, припускається мовленнєвих помилок;
- 3) на практичних заняттях виконав не всі завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді ускладнені й оцінено на задовільно;
- 4) має 30-40 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

Оцінка 35–59 «незадовільно» (не зараховано) ставиться, якщо здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- 1) володіє основними положеннями навчальної дисципліни на рівні відтворення поодиноких формулювань, самостійно не викладає матеріал;
- 1) не опанував теорію у межах підручника і не виявив знань на практичних заняттях;
- 2) на практичних заняттях не виконував завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді оцінено на незадовільно;
- 3) має понад 50% пропусків і не відпрацював їх на консультаціях.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Екзамен (залік) проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять.

2 До екзамену (заліку) допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях;
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 36 балів, що відповідає за національною шкалою «3»);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 36 балів, здобувач

вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання екзамену.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де $PK^{екз}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значущості:

- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих учених – 12 балів;
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідницьких (навчально-дослідницьких) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, наведеною в таблиці 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100		Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89			B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74			D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
60–66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35–59		Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Рекомендована література:

1. Базова література

1.1. Булик-Верхола С. З. Основи термінознавства : навчальний посібник / С. З. Булик-Верхола, Г. В. Наконечна, Ю. В. Теглівець. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 160 с.

1.2. Левченко О.П. Науковий стиль: культура мовлення : навчальний посібник / О.П. Левченко. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 204 с.

1.3. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика) : навчальний посібник / Л. І. Мацько, Г. О. Денискіна. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. – 272 с.

1.4. Нікуліна Н.В. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи автомобілебудування / Н.В.Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2006. –144 с.

1.5. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. – 3-тє видання, доп. та перероб. – К.: «ЦУЛ», 2016. – 426с.

1.6. Основи культури наукового мовлення : навчально-методичний посібник / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева / за заг. ред. І. М. Плотницької. – К. : НАДУ, 2011. – 80 с.

2. Допоміжна література (інші друковані матеріали)

2.1. Нікуліна Н.В. Англійсько-українсько-російський словник абревіатур автомобілебудування/ Н.В.Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2006. – 40 с.

2.2. Нікуліна Н.В. Короткий російсько-українсько-англійський транспортний словник (основні поняття перевезень на транспорті) / Н.В.Нікуліна. – Харків: ХНАДУ, 2008. – 36 с.

2.3. Нікуліна Н.В. Російсько-український перекладний словник наукових і технічних термінів галузі автомобілебудування та ремонту транспортних засобів/ Н.В.Нікуліна. – Харків: ХНАДУ, 2004. – 164 с.

2.4. Нікуліна Н.В. Російсько-український словник автотранспортної термінології і номенклатури/ Н.В.Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2014. – 528 с.

2.5. Нікуліна Н.В. Словник скорочень основних термінів автомобілебудування та ремонту транспортних засобів/ Н.В.Нікуліна. – Харків: ХНАДУ, 2004. – 35 с.

2.6. Нікуліна Н.В. Словник транспортних чужомовних запозичень/ Н.В.Нікуліна. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2010. – 420 с.

2.7. Нікуліна Н.В. та ін. Російсько-українсько-англійський словник термінології і номенклатури автомобільного транспорту/ Н.В.Нікуліна, Л.В.Шулякова, О.П. Борзенко. – Харків: ХНАДУ, 2016. – Том1. – 450 с.

2.8. Нікуліна Н.В. та ін. Російсько-українсько-англійський словник термінології і номенклатури автомобільного транспорту/ Н.В.Нікуліна, Л.В.Шулякова, О.П. Борзенко. – Харків: ХНАДУ, 2018. – Том 2. – 520 с.

2.9. Селігей П. О. Науковець і його мова / П.О.Селігей. – Українська мова. – 2012. – № 4. – С. 18–28.

2.10. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю/ П.О.Селігей. – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627 с.

Додаткові джерела:

1. Навчальний сайт ХНАДУ: dl22.khadi.kharkov.ua

2. Файловий архів ХНАДУ: files.khadi.kharkov.ua
3. Інформаційний ресурс <https://www.youtube.com>

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни

Неля НІКУЛІНА

Завідувач кафедри українознавства

Неля НІКУЛІНА